

# Vrienden DER Natuur



"Vrienden der Natuur"

is de digitale nieuwsbrief van kring  
Venlo van het Koninklijk Natuurhistorisch  
Genootschap in Limburg

## Zomer 2016

<b>INHOUD</b>	<b>2</b>
<b>Voorwoord</b>	<b>3</b>
<b>Programma Vrienden der Natuur</b>	<b>4</b>
<b>Excursie Koelbroek-Everlosebeek</b>	<b>5</b>
<b>Herinrichting Everlosebeek</b>	<b>6</b>
<b>Excursie Raaiweiden</b>	<b>8</b>
<b>Excursie Zwartwater</b>	<b>10</b>
<b>Mossen, kleine, interessante plantjes</b>	<b>12</b>
<b>Geringde ganzen en zwanen</b>	<b>14</b>
<b>Verslag excursie Swolgenderbroek</b>	<b>16</b>
<b>Programma plantenwerkgroep</b>	<b>18</b>
<b>Programma faunagroep</b>	<b>19</b>

### Redactie

Jos Hoogveld  
Hertog Reinoudsingel 129, 5913 XC Venlo  
077-3518131  
06-52041187  
jos.hoogveld@wpm.nl

### Medewerkers:

Huib Crommentuyn  
Peter Eenshuistra  
Jos Hoogveld  
Sjaak Gubbels  
Bert Roelofs

### Leden Stuurgroep :

Jos Hoogveld, voorzitter  
Bert Roelofs, secretaris  
Leden : Jan Eenshuistra, Peter Eenshuistra, Piet  
Mölling, Sjaak Gubbels, Frans Dorssers

### Studiegroepen kring Venlo :

#### Natuur en Landschap

Piet Mölling, Stalbergweg 249, 5913 BN Venlo  
077-3547179; p.molling@hetnet.nl

#### Florastudiegroep

Peter Eenshuistra, Henri Uytenbroeckstraat 24,  
5913 WE Venlo  
077-3510676; pjeensh@plex.nl

#### Faunastudiegroep

Pieter Elbers, Hertog Reinoudsingel 116,  
5913XG Venlo  
077-3518037/06-48453921;  
pieterelbers@hotmail.com



*Beflijsters in Groote Peel (foto Giel Holterman)*



## Voorwoord : De natuur gaat weer bloeien

Ieder voorjaar is het weer feest. Na de sombere herfst en winter worden de dagen langer, de zon warmer en komt de natuur weer tot bloei. Eerst voorzichtig, hier en daar met sneeuwkllokjes, daarna andere kol- en bolgewassen en daarna voluit. Hetzelfde geldt voor de dierenwereld. Wintergasten maken plaats voorzomergasten, luidkeels verwelkomt door al zingende standvogels.

Er is dan weer veel te ontdekken. Soms ook verrassingen van soorten die nieuw zijn als broedvogel. Zoals vorig jaar de lepelaar in de Kasteeltuinen. Andere worden al verwacht, maar moeten dat wel waarmaken. Zo breidt de kraanvogel zich uit als broedvogel en wordt hij ook in Limburg welkom geheten. In de Peel zwerven al kraanvogels in de zomer. Ik hoopte bij het zien van de foto op de voorkant dat het Straelens Schuitwater misschien de primeur zou krijgen. Het bleef vooralsnog bij een eenmalige waarneming door Huub Crommentuyn, die er mooie foto's van maakte. Gisteren stond in de Volkskrant een stuk over visarenden als broedvogel in de Biesbos. Het lijkt er nu eindelijk van te komen.

De kraanvogels bij het Straelens Schuitwater zitten op akkers. Dat brengt ons bij de relatie tussen landbouw en natuur. Kraanvogels eten buiten de broedtijd graag oogstafval, bij voorbeeld van mais. Vogels die houden van eiwitrijk plantaardig voedsel zoals dat op landbouwgronden te vinden is, hebben geluk. Zij vinden bij ons een rijk gedekte dis. Zie de vele ganzen. De meeste planten en dieren hebbe andere voorkeuren of worden effectief bestreden in de landbouw. In dezelfde Volkskrant stond enkele weken geleden een stuk van vertrekkend hoogleraar natuurbeheer Frank Beerends. Het verbaasde hem dat de politiek steeds weer koos voor een combinatie ("verweving") van landbouw en natuur, terwijl uit onderzoek steeds weer blijkt dat dat weinig oplevert. Hiermee zijn we bij de Natuurvisie Limburg die de provincie aan het opstellen is. Hierin is de verweving van landbouw en natuur (natuurbeheer door boeren) tot norm verheven. Volgens mij de dood in de pot en een nieuwe poging het natuurbeleid af te breken.

Jos Hoogveld



*Raaf, sinds vorig jaar terug als broedvogel in Limburg, op de Hamert. De raaf lijkt zich verder uit te breiden. Hier een foto van een raaf bij Holtmuhle.*

*De ooievaar broedt sinds een jaar of tien in Gennep. Elders in Limburg wil het nog niet. Misschien dit jaar net als de lepelaar in de Kasteeltuinen. Deze zat aan de andere kant van de Maas, bij Lottum. (foto Mariet Verbeek).*

## Programma Kring Venlo mei - juli 2016

### **Ma 16 mei 2016**

Excursie naar het Koelbroek/Everlosebeek

Leiding : Bert Roelofs, Sjaak Gubbels en Jos Hoogveld

Vertrek : 8.00 uur kerk Boekend

### **Zo 12 juni 2016**

Plantenexcursie naar Raaijweiden

Leiding : Peter Eenshuistra

Vertrek 9.00 uur parkeerplaats Venrayseweg

### **Zo 17 juli 2016**

Excursie naar Zwartwater

Leiding : Jos Hoogveld

Vertrek : 9.00 uur parkeerplaats aldaar.



## Excursie Koelbroek-Everlosebeek

Maandag 16 mei (tweede pinksterdag)

Vertrek: 8.00 uur kerk Boekend

Het Koelbroek is een oude Maasmeander ten westen van de Boekend. Het is een vochtig terrein met veel elzenbroekbos. Al jaren zitten er ook bevers in het Koelbroek en door hun toedoen is de waterstand verhoogd waardoor veel bomen "verdrongen" zijn. Het vele dode hout biedt voedsel aan insectenlarven die op hun beurt door spechten geconsumeerd worden. En spechten zijn er vele, vooral de grote bonte maar ook groene, zwarte, kleine bonte en tegenwoordig ook de middelste bonte specht.

Het Koelbroek is altijd al heel vogelrijk geweest. Naast tal van zangvogels broeden er buizerden en haviken maar ook water- en moerasvogels als eenden (wilde, wintertaling, mandarijneend), grauwe ganzen, waterhoentjes, waterrallen, kleine karekieten en soorten van ouder loofbossen als de al genoemde kleine en middelste bonte specht, holenduif, boomklever en appelvink.

Het Koelbroek herbergt een weelderige plantengroei. Nu de beek eruit gaat en het gebied weer helemaal afhankelijk wordt van kwelwater zal dit ongetwijfeld van invloed zijn op de plantengroei. Waarschijnlijk zullen typische planten van kwelmoerassen zoals grote boterbloem, dotterbloem, holpijp en slangewortel in aantal toe gaan nemen. Kortom er is van alles te beleven in en rond het Koelbroek.

We zullen ook aandacht besteden aan de werkzaamheden aan de Everlosebeek. Deze beek wordt buiten het Koelbroek omgeleid door het traject van de Ovoltooid Noordervaart (zie bijgaand artikel uit het vorige nummer). Als het goed is, zijn de werkzaamheden half mei grotendeels klaar. Als er tijd en belangstelling is, kunnen we na afloop benedenstrooms van het Koelbroek de ecologische herinrichtingswerken bekijken.

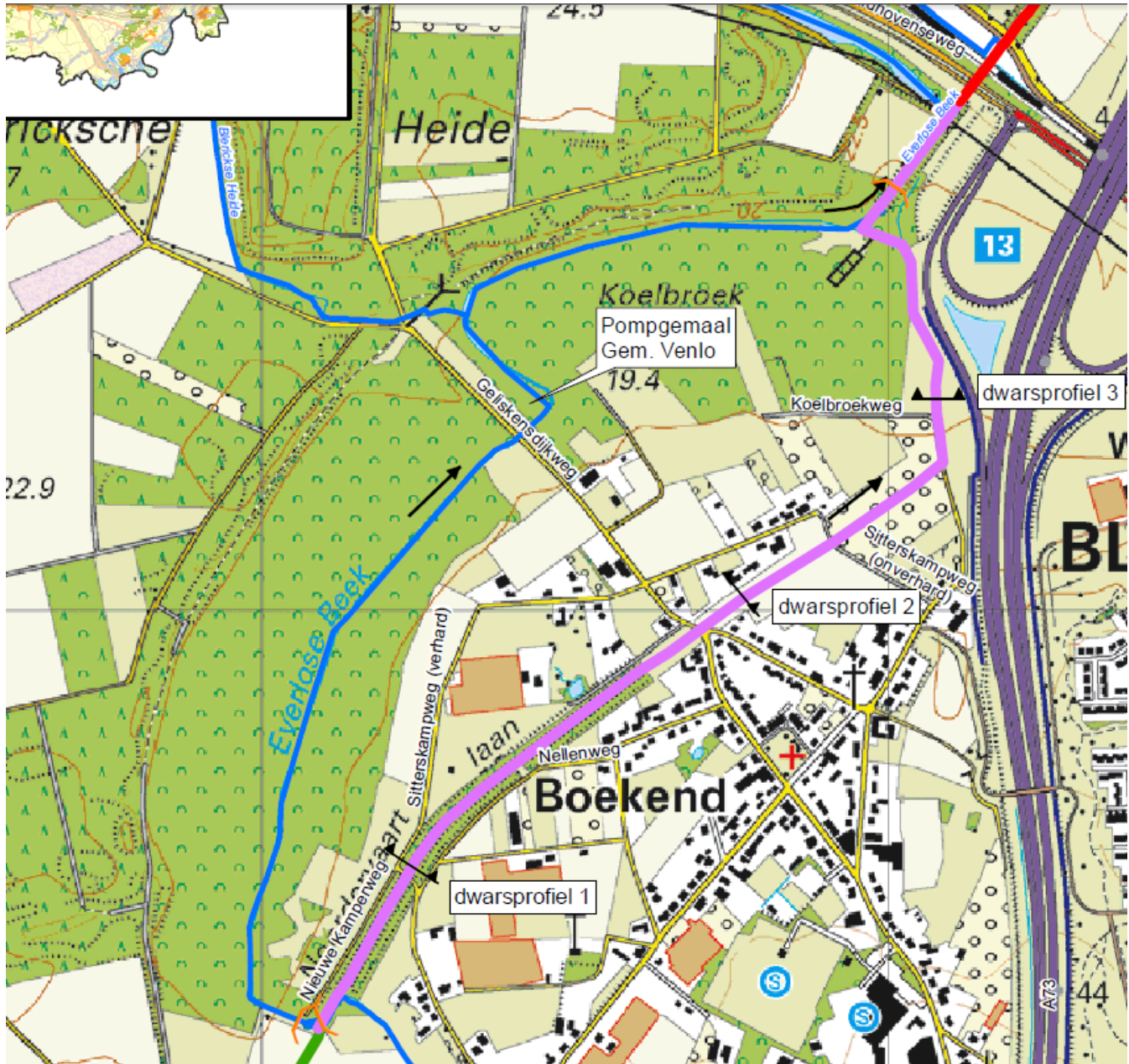
Bert Roelofs, Sjaak Gubbels en Jos Hoogveld



*Everlosebeek ten oosten van Groot Boller, net afgegraven steilwand. Ideale broedplek voor ijsvogels en misschien oeverwaluwen*

## Everlosebeek : herinrichting in uitvoering

Na ruim 20 jaar voorbereiding, wordt de herinrichting van de Everlosebeek bij Boekend nu snel uitgevoerd. Ook het stuk benedenstrooms van het Koelbroek wordt ecologisch heringericht. Zowel het Koelbroek, de Everlosebeek, als de Boekend varen er wel bij. De beek wordt rond het Koelbroek geleid, grotendeels door het tracé van de onvoltooide Noordervaart. Bij de A73 buigt de beek naar het noorden en wordt deze meanderend aangelegd. Vooral het stuk benedenstrooms van het Koelbroek tot de spoorlijn Venlo-Nijmegen bij Grubbenvorst zal sterk gaan meanderen en een natuurlijk karakter krijgen. Bomen kunnen hier in de beek blijven liggen, zoals nu ook benedenstrooms van de spoorlijn al gebeurt, door de sterke knaagactiviteiten van de bever.



Bovenstaande figuur geeft niet helemaal het plan weer. Het deel dat naar het noorden stroomt gaat meer meanderen. Dit is mede om het grote verval daar op te vangen. Het water zal daar dus sterk gaan stromen. Ook hier is geen onderhoud nodig, dus volop ruimte voor de natuur. De wandelmogelijkheden zullen verbeterd worden, oa door het pad aan de zuidkant van het noordelijk deel van het Koelbroek door te trekken.

Er komt nog een buffer voor berging van rioolwater bij hele hevige regen. Deze komt aan de zuidkant van de Geliskensdijkweg, op een voormalige akker. Benedenstrooms van de Einhovenseweg wordt de lange overkluizing open gemaakt om de ecologische verbinding via de beek te verbeteren. Het stuk daarna wordt bij de afwerking van de ontgronding meegenomen.



*Nieuwe, meanderende loop Everlosebeek benedenstrooms van het Koelbroek, bij de oprit naar de A73*



*Nieuwe loop van de Everlosebeek oostelijk van de Gelikensdijk. Helaas is er een knik in de loop door de onvoltooide Noordervaart aangebracht. Hierdoor wordt het rechte kanaalkarakter verstoord.*

## Plantenexcursie Raaijweiden Venlo

Datum: zondag 12 juni 2016

Tijd: 9.00 uur

Plaats: vertrek 9.00 parkeerplaats Venrayse weg Blerick (209.0-376.5)

De Raaijweiden zijn in enkele jaren uitgegroeid tot een zeer afwisselend en soortenrijk gebied, zoals u in de voorgaande digitale periodiek hebt kunnen lezen. Ook dit jaar zal de plantenstudiegroep de ontwikkelingen in dit gebied blijven volgen. Vandaag nemen we u mee in het gebied. Net als in 2013 (zie eerste foto) hopen we weer ruime belangstelling. Hoewel onze belangstelling vooral uit zal gaan naar (bloeiende) planten, is ook ruimte om naar vlinders, insecten, mossen en vogels te kijken.



### *Kringexcursie Raaijweiden 2013*

We starten bij de parkeerplaats (achtergrond foto) en bekijken eerst de westoever. Hogerop groeien droogte minnende planten. Dichter naar de nevengeul treedt plaatselijk grondwater uit en zijn meer vochtminnende planten te verwachten. Direct bij de nevengeul groeien jonge elzen, die vanwege benodigde doorstroming regelmatig gekapt of begraasd zullen worden. Direct aan de geul groeien moeras en oeverplanten zoals Grote kattentaart, Vergeet-me-nieten, Bruin cypergras, Watermunt, verschillende soorten Zegge en Rijstgras.

Vervolgens steken we over naar het schiereiland tussen Maas en nevengeul. Hier vinden we zandige stukken met meer kalkminnende soorten kenmerkend voor stroomdalgrasland. Misschien is er een bloeiende Grote of Harige ratelaar te vinden. Hogerop is een dicht "woud" van ruigtekruiden ontstaan. In eerste instantie vallen vooral Ridderzuring, soorten distels en Zwarte mosterd op, maar wat beter kijken laat ook Toortsen, Agrimonie, Steenraket, Zeepkruid, Reseda en vele anderen zien. Misschien lopen we naar de punt, maar mogelijk halen we deze niet eens. We willen rond 12.00 terug zijn op de parkeerplaats. Bovendien rusten er vaak vogels uit op de punt en die willen we als natuurliefhebber natuurlijk niet verstoren.





*Oever nevengeul Raaijweien 2013*

## **Peter Eenshuistra**



*Excursie plantenstudiegroep juni 2012 Straelensbroek/Holterbruch*

## Mossen, kleine, interessante plantjes

Als we de geschiedenis van onze plantenstudiegroep bekijken, hebben mossen nooit langdurig aandacht gehad. In de periode 1989 – 1995 werden mossen bestudeerd door Harry van Dijk en Wiel van Heesch. Beide hebben Venlo verlaten toen hun mossenkennis groter werd. Daarna heeft Frans Coolen het stokje overgenomen, maar ook Frans heeft Venlo verlaten. Frits van Aarssen bestudeert al jaren mossen, maar hij is actief bij IVN Baarlo-Maasbree. Aangezien mossen in bepaalde vegetaties aspectbepalend kunnen zijn, ben ik twee jaar geleden begonnen meer aandacht aan mossen te besteden. Maar het is niet gemakkelijk om helemaal alleen met mossen te beginnen. Ze zijn klein en veel kenmerken zijn met een loep met 10 x vergroting nog niet goed te zien. Soms is ook 60 x vergroting (binoculair) niet goed genoeg en moet een microscoop-preparaat gemaakt en bekeken worden. Net als bij planten wordt gebruik gemaakt van een dikke determinatieflora. Er groeien meer dan 550 soorten mossen in Nederland. Als je ieder mos moet leren kennen via verzamelen, goed bekijken, een preparaat maken en vervolgens met een flora moet determineren, kost het veel tijd om deskundig te worden. En hoe zeker ben je in het begin van het determinatieresultaat? Dat moet sneller kunnen. Je wil de bovenbeschreven en tijdrovende procedure beperken tot lastige en zeldzame soorten. Dan moet je wel eerst de algemene in het veld herkenbare soorten leren kennen. Om die reden ben ik de laatste twee jaar diverse keren mee geweest met de mossenclub van KNNV-Eindhoven. Dat heeft mij enorm geholpen !

Binnen de plantengroep wil ik proberen tijdens onze excursies wat meer aandacht aan mossen te geven. Te beginnen op zaterdag 2 april in het Zwarte water. Zie onze excursielijst elders in deze periodiek. Mossen zijn sporenplanten. Dat hebben we vroeger allemaal op school geleerd. Ze groeien op de grond, epifytisch op bomen of op stenen. Deze groeiplaatsen delen ze met korstmossen, maar mossen hebben over het algemeen meer vocht nodig om te overleven.

Mossen worden onderverdeeld in slaapmossen, topkapselmossen, veenmossen, levermossen en hauwmossen. De eerste drie hebben echte stengels. Topkapselmossen staan bijna altijd rechtop en de sporenkapsels worden op een steel aan de top van de mosstengel gevormd. Soms staan de stengels zo dicht op één dat het mos dichte kussens vormt. Slaapmossen hebben vertakte, liggende stengels en vormen vaak grote matten. De zijtakken zijn onregelmatig of juist regelmatig (geveerd) geplaatst aan de hoofdstengel. Gesteelde sporenkapsels worden zijdelings aan de hoofdstengel van het mos gevormd. Mossen kunnen zich ook vegetatief voortplanten via broedlichamen zoals ronde bolletjes, broedblaadjes, broedtakjes of broedknollen aan rizoïden (een soort “worteltjes” of haartjes). Op grond van hun bouw vormen veenmossen een aparte groep binnen de bladmossen. Veenmossen groeien meestal in natte voedselarme omstandigheden en kunnen veel water opnemen. Ze leveren een essentiële bijdrage aan veenvorming. Levermossen kunnen bebladerd of thalleus zijn. De bebladerde vormen liggen meestal op kale grond of hout of kruipen tussen andere mossen en vaatplanten. De thalleuze levermossen hebben onvertakte of gevorkte lobben die meestal plat op het substraat liggen. Veel levermossen vormen sporen in een donkere bolletjes op een lange, vrij kleurloze steel. Binnen de thalleuze levermossen vormen de hauwmossen een klein groepje. Bij hauwmossen is het sporenkapsel priem of hauwvormig. Op het eind van dit verhaal heb ik een aantal foto's van mossen samengebracht.

Om mijn mossenkennis te testen heb ik begin dit jaar het kilometerhok rond mijn huis geïnventariseerd (211-376). Het hok omvat een smalle strook hei van de Grootte heide, droge bossen met hellingen rond het tennispark aan de Schaapsdijkweg, braakliggende akkers waar de kassen onlangs zijn opgeruimd, de Rijnbeek, stedelijk gebied met laanbomen, stenen muurtjes en beton. Er zijn dus veel verschillende substraten aanwezig waarop mossen kunnen groeien. Drie halve onderzoeksdagen hebben tot nu toe 56 zekere determinaties opgeleverd. 55 Soorten blijken algemeen. Eén soort staat op de Rode Lijst als kwetsbaar. Dit betreft Gerimpeld gaffeltandmos, waarvan één grote pol op de Grootte Heide is

aangetroffen. Deze soort is in eerdere onderzoeken door boven genoemde leden van de plantenstudiegroep niet aangetroffen.

Het aantal korstmossen in het km-hok liep nog sneller op dan het aantal mossen. De teller staat op 69. Bovendien kon ik in een bosje langs de Rijnbeek een fraaie foto van Rode kelkzwammen maken. Wie meer over mossen wil weten kan de nieuwe **basisgids voor mossen** of de **Fotogids Mossen** aanschaffen bij boekhandel of KNNV(BLWG).



*Sporenkapsels Gewimperd veenmos Een Goudkorrelmos; een thalleus levermos op natte bodem, Bergerhei*



*Ruig haarmos met archegoniën (mannelijke voorplantingsorganen)*

*Kussentjesmos; een soort van oude bossen*



*Groot vedermos (Grote Moost)*



*Gladde haarmuts (midden) tussen andere haarmutsen en kroesmossen*



*Rood knikmos en Beekstaartjesmos (licht groen)*



*Knikkersterretje met broedkorrels op blaadjes*

**Peter Eenshuistra**

## Geringde ganzen en zwanen

Om de stille wintertijd door te komen ga ik regelmatig langs te Maas vogels kijken, in het bijzonder ganzen en zwanen. Ik neem vaak de zelfde route: Van de Romeinenweerd in Hout-Blerick via de stuw in Baarlo tot aan het begin van de dorpskern van Kessel. Het is hoofdzakelijk agrarisch gebied met afwisselend weilanden en akkers. De aantallen vogels kunnen flink variëren, bij strenge vorst zijn er meestal meer vogels dan bij gematigd weer.

Tijdens deze tellingen kom ik ook regelmatig vogels tegen die op een opvallende manier “geringd” zijn. Om hun nek hebben ze een plastic halsband in een voor de soort kenmerkende kleur waarop een cijfer- of lettercode vermeld is. Door deze gegevens in te voeren op een daarvoor bestemde site kun je zien waar de betreffende gans geringd is en waar hij nog meer gezien is. De onderstaande tabel geeft een

Tabel 1 : overzicht van de met een halsband geringde en waargenomen soorten ganzen en zwanen

Soort	Aantal individuen	Totaal waarnemingen
<b>Grauwe gans</b>	23	77
<b>Rotgans</b>	7	7
<b>Kolgans</b>	1	1
<b>Canadese gans</b>	3	6
<b>Zwarte zwaan</b>	6	10

### Grauwe gans

De meeste Grauwe ganzen die ik afgelezen heb, zijn in de buurt van Roermond geringd en blijven jarenlang in het gebied langs de Maas dat ligt tussen de grindgaten in Midden-Limburg en het gebied net ten noorden van Venlo. Erg ondernemend zijn ze niet maar het geeft, denk ik, ook aan dat deze ganzen niet meer nodig hebben om te kunnen overleven en om zich te kunnen voortplanten. Dit laatste doen ze met groot succes gezien de grote toename van deze soort in de laatste jaren.

Toch zijn er ook avontuurlijkere individuen die soms voor korte tijd waargenomen worden in een ander gebied. Bijvoorbeeld uitstapjes naar de Waal bij Nijmegen of Aldeboarn in Friesland. Of de Grauwe gans met halsbandnummer LTA die ik in Kessel langs de Maas zag. Deze was geringd in 2010 in Meerlebroek en werd voor korte tijd gezien in Paderborn in Duitsland.



Een heel ander verhaal vertellen de twee Grauwe ganzen die ik in de strenge winter van 2012 bij de stuw in Baarlo zag. In een grote groep soortgenoten zaten er twee met een gele halsband en niet met de gebruikelijke donkergroene. Na het invoeren van hun codes NBT en NBJ op de site [www.geese.org](http://www.geese.org) bleek dat beide ganzen geringd waren op 20 juni 2010 op het schiereiland Rügen in het noordoosten van het vroegere Oost-Duitsland, vermoedelijk het broedgebied van deze twee ganzen. Al eerder overwinterden ze in Münster in de deelstaat Nordrheinwestfalen en na de waarneming in Baarlo werden ze gezien in Poznan in Polen in oktober 2013. Zo kom je nog eens ergens.

### Kolgans

Waarnemingen van geringde Kolganzen in onze regio zijn heel wat zeldzamer dan van Grauwe ganzen. De enige waarneming die ik heb gedaan is die van een Kolgans met zwarte halsband met code YHB. Deze gans was op 12 december 2010 geringd ten noorden van Den Bosch. Op 26 februari 2013 zag ik hem of haar langs de Maas in Kessel-Hout, 20 dagen later werd hij gezien in het Noord-Duitse Rügen maar het broedgebied zal wel in noordoost Polen liggen. Daar werd hij eind april 2011 gezien. De laatste waarneming is gedaan op 23 januari 2016 in de Peel. Een vaste overwinteraar in het zuiden van Nederland.

### Canadese gans

Uit de waarnemingen tot nu toe blijkt dat de Canadese gans het meest standvastig is. De drie geringde individuen zijn allemaal geringd op de Holtmuhle in Tegelen en blijven in de buurt van hun ringplaats. Het Zwarte Water net ten noorden van Venlo is de verst afgelegen waarnemingsplaats van deze soort. Deze exoot is de laatste jaren flink in aantal toegenomen en groepen van 50 stuks zijn geen bijzonderheid.

### Rotgans

Deze gans valt eigenlijk buiten de strekking van dit verhaal. Ten eerste wordt deze soort maar zeer weinig in onze omgeving waargenomen, het is een echte kustvogel die in grote aantallen in Zeeland en op de Wadden overwinterd.



Hier zijn dan ook de vermelde waarnemingen gedaan. Ten tweede vallen de waarnemingen buiten de periode waarin de Noord-Limburgse waarnemingen gedaan zijn nl. in april 1993 op Ameland.

Een Rotgans met gekleurde pootringen RCRK zag ik in een weiland bij het dorp Ballum op 20 april 1993. Deze vogel bleek in juli 1989 geringd te zijn in zijn broedgebied op het Siberische Taimyr-schiereiland in het uiterste noorden van Rusland. De laatste waarneming is van 24 april 2013 waaruit blijkt dat deze vogel minimaal 23 jaar oud is geworden. Uitzonderd een waarneming van oktober 1995 uit Rügen (op weg naar Ameland?) is deze Rotgans al die tijd alleen overwinterend op Ameland gezien. Een andere Rotgans, ook op het Taimyr-schiereiland door Bernard Spaans geringd, blijft ook trouw aan Ameland als

overwinteringsgebied met een uitzondering als hij in 1997 in Bretagne de winter doorbrengt.

### Zwarte zwaan

Nog niet zolang worden er in Limburg ook Zwarte zwanen geringd. Het zijn van oorsprong vogels die in Australië en Nieuw-Zeeland voorkomen maar hier verwilderd zijn nadat ze bij watervogelliefhebbers ontsnapt zijn. Vooral de laatste jaren breiden ze zich erg uit. In een weiland langs de Maas net ten noorden van Kessel zijn er soms enkele tientallen te zien.

Net als de meeste grauwe ganzen en Canadese ganzen blijven ook de Zwarte zwanen overwegend in de buurt van hun ringplaatsen. Van de zes geringde exemplaren die ik gezien heb, is er echter een die op avontuur gegaan is. Nadat hij op 1 juli 2013 nog in Asselt gezien was werd hij van 21 augustus tot 7 september 2013 in Groningen waargenomen. Vervolgens verbleef hij van 13 tot 24 september 2013 in Ost-Holstein, ruim 100 km ten NO van Hamburg en van 13 oktober tot 10 november in Ense, 50 km ten oosten van Dortmund. Vier dagen later was hij weer op de plaats terug waar hij geringd was.

Bovengenoemde manier van "ringen" kan natuurlijk alleen maar gedaan worden bij grotere vogelsoorten maar is, gezien het grote aantal waarnemingen, uiterst effectief en geeft na verloop van tijd een goed beeld over het gedrag van de geringde vogel. De laatste ontwikkelingen op het gebied van onderzoek naar trekgedrag bij vogels zijn nog effectiever. De vogel wordt hierbij voorzien van een zender en geeft op die manier regelmatig aan waar hij zich op dat moment bevindt. Omdat de techniek op dit gebied al zeer ver gevorderd is kunnen ook kleinere vogels geringd worden. De zenders wegen niet meer dan enkele grammen en bezorgen de gezenderde vogel geen overlast. Resultaten van deze onderzoeken zijn terug te vinden op internet en laten vaak verbluffende resultaten zien. Zeker de moeite waard om eens op onderzoek te gaan.

### **Sjaak Gubbels**

## Programma Plantenstudiegroep Vrienden der Natuur Venlo (NHG), april - augustus 2016.

Behalve excursies georganiseerd door de plantengroep Venlo bevat het programma ook excursies georganiseerd door de Paddenstoelenstudiegroep van het Natuurhistorisch Genootschap (PSL) en excursies georganiseerd door het Biologisch Station Krickenbeck (BSKS).

De precieze verzamelplaatsen van Duitse excursies kunnen opgezocht worden op de website van Biologisch Station Krickenbeck <http://www.bsks.de/> onder Evenementen en "Treffpunkt (Karte)". Deze excursies zijn Duitstalig en worden goed bezocht. Start 14.00. Duur 3 - 4 uur).

De excursies van de PSL duren van 10.00 tot 14.00 - 15.30. Bij droogte en gebrek aan paddenstoelen worden deze excursies afgelast. Altijd de avond tevoren tussen 18.00 en 20.00 bellen met de excursieleider. Brood en drinken meenemen.

Onze eigen plantenexcursies starten om 9.00 en duren tot 12.00 (soms uitlopend tot 13.30).

- Za 30-4 Paddenstoelenexcursie PSL Ravensbosch, Valkenburg. Vertrek 10.00: Parkeerterrein Karwei De Valkenberg 16, 6301 PM Valkenburg. Excursieleider Finy Wolfs tel.: 043-6012734. Opbellen (!); gaat bij droogte niet door.
- Do 5-5 Hemelvaart, Plantenexcursie Stalberg, vertrek 9.00 vanaf P. Pannenkoekenhuis Hamert.
- Zo 8-5 Plantenexcursie Raaijweiden, vertrek 9.00 parkeerplaats Venrayse weg Blerick (209.0-376.5)
- Zo 22-5 Botanische Wanderung Wankumerhei o.l.v. N. Neikes, Vertrek 14.00 vanaf Wanderparkplatz aan strasse K1 tussen Voursenbeck en Müllem (ten zuiden van Kovermühle Nettetal Hinsbeck).
- Za 28-5 Paddenstoelenexcursie PSL Nationaal Park De Meinweg. Vertrek 10.00: Parkeerplaats tegenover Hotel St. Ludwig te Vlodrop-Station. Excursieleider Jan Hermans tel.: 0475-462440. Opbellen: excursie kan met droogte worden afgelast.
- Za 4-6 Plantenexcursie Holterbruch / Straelensbroek Arcen, vertrek 9.00 vanaf kleine parkeerplaats Hanikerweg (212.37-387.06).
- Za 11-6 Botanische Grünlandexkursion Niersweien o.l.v. M. Deventer, vertrek 14.00 vanaf P LIDL-supermarkt (Hauptstrasse 48) aan de B505 (Grefrath-Mülhausen).
- Zo 12-6 Plantenexcursie Kring Venlo Raaijweiden, vertrek 9.00 parkeerplaats Venrayse weg Blerick (209.0-376.5).
- Vr 17-6 t/m 19-6: Genootschapsweekend Grensmaas. Zie <http://www.nhgl.nl/genootschapsweekend>
- Za 23-7 Plantenexcursie Groote Heide Venlo, vertrek 9.00 parkeerplaats infocentrum Groote Heide (Hinsbeckerweg 212.4-374.6)
- Za 30-7 Plantenexcursie Meerlebroek (ter hoogte van Beesel aan de grens), vertrek 9.00 vanaf P Muitersdijk (204.2 – 363.15).
- Za 6-8 Plantenexcursie Ravenvennen, vertrek 9.00 parkeerplaats LL achter industrieterrein Lomm (einde Lommerweg 210.19-384.39)
- Za 13-8 Plantenexcursie Raaijweiden, vertrek 9.00 parkeerplaats Venrayse weg Blerick (209.0-376.5).
- Za 27-8 Botanische Exkursion o.l.v. M. Deventer in het Salbruch an der Niers: vertrek 14.00 vanaf Viersen-Unterrahser, Rahserstrasse, Kreuzung mit der Strasse "Am Buschfeld" ostseitiger Wegrand (gegenüber vom wohnhaus am Buschfeld 113, Richtung Pumpwerk/Niers).
- Zo 28-8 Botanische Wanderung Elmpterbruch o.l.v. N. Neikes, vertrek 14.00 vanaf Wanderparkplatz ten zuiden van L 373 Swalmen – Brüggem (bij Visverkoop).

**Peter Eenshuistra**

## Activiteiten Faunagroep mei-oktober 2016

DATUM	PLAATS	BESTEMMING
		In mei geen excursie gepland. Jos en Pieter gaan naar Turkije.
5-06-2016 7.00u	Reinoudsingel	<u>Zeeland</u> : Is ons vorig jaar goed bevallen, maar we waren toen wat laat in het jaar. Dat moet nu toch wel heel mooi worden met de verschillende kolonies sterntjes en zwartkopmeeuwen.
3-07-2016 7.00u	Reinoudsingel	<u>Slangenberg / Breinig (Eifel)</u> : mooie wandeling door fantastische vegetatie met wellicht weer grauwe klauwier, boomleeuwerik en vuurgoudhaantje. Sjaak en Twan zullen ons helpen met de vele insecten (blauwtjes, parelmoervlinders, libellen enz)
7-08-2016 9.00u!!!!	Reinoudsingel	<u>Ravenvennen</u> : fietstocht vanaf de Reinoudsingel. Sjaak en Twan zullen ons wederom versterken voor de insecten (vooral libellen) Vaak ook salamanders onder boomstammetjes, zoogdiersporen en fraaie gentianen.
4-09-2016 8.00u!!	Reinoudsingel	<u>Sarsven, Schoorkuilen, Banen</u> : altijd interessant. Waarneming.nl goed in de gaten houden. Zelfs zwarte ooievaars en ibissen zijn daar niet denkbeeldig. Zilverreigers en geoorde futen bijna vaste prik.
20-09-2016 19.30u	Grimmstraat 6 Blerick	<u>Vergaderen bij Frans</u> . Bijpraten over leuke waarnemingen en andere gezellige onderwerpen, meestal geïllustreerd met mooie foto's en filmpjes van de laatste natuurvakanties (b.v. Turkije om maar wat te noemen). Denk ook vast na over interessante bestemmingen. De koffie smaakt altijd uitstekend.
2-10-2016 7.00u	Reinoudsingel	<u>Oostvaardersplassen</u> : Klassieker. We hebben vaker gedacht over de Veluwe als alternatief. Toch wint deze bestemming weer, want waar vind je behalve burlende herten ook nog zeearenden, baardmannetjes, vossen enz?
Tussendoor		Het komt steeds vaker voor dat we op korte termijn nog wat tripjes organiseren zoals het Weerterbos met zijn burlende edelherten (en dan dichtbij!), bevers in Beesel of oehoes bij Belfeld. Als je interesse hebt om mee te gaan of zelf een goede bestemming weet, neem dan vooral contact op.

Zwartkopmeeuwen en kokmeeuwen in kleine broedkolonie bij Sas van Gent (foto Pieter Elbers)

